మొదటి తారీఖు

శ్రీకారం చుట్టుకుని నిద్రమంచంమీద కళ్ళు తెరవగానే రమాపతికి ఇవ్వాళ మొదటి తారీఖు అన్న సంగతి మొట్టమొదట గుర్తుకి వచ్చింది.

ఒక్కసారిగా నిద్రమత్తు వదలిపోయి, శరీరంలోవింత వణుకు పుట్టుకువచ్చింది. ఇవ్వాళంతా నరకమే అతడికి! రమాపతి నిన్న సాయంత్రందాకా తన పరిధిలో తానొక మకుటరహిత మహీపతి.

ఇంట్లో ఏమన్నా నిండుకుంటే శకుంతలకు ఇతనితో చెప్పవలసిన అవసరం లేదు. కొడుకు చేతికి చీటి రాసిఇస్తే రామయ్య కొట్లులో కావలసిన సరుకులు పంపిస్తారు. రామయ్య కొట్టులో రమాపతికి ఖాతా ఉంది.

కూరల గంప నెత్తిన పెట్టుకొనివచ్చి రోజూ వెంకమ్మ కూరలు ఇచ్చి వెడుతుంటుంది. ఫస్టు తారీఖునే ఆమెకు డబ్బు ఇవ్వటం.

తెల్లవారకముందే పెరుగు మనిషి సావిత్రి వచ్చి పాలూ, పెరుగూ పోసి వెడుతుంది.

ఆఫీసుదగ్గర రమాపతికి కాఫీహోటలులోనూ, సిగరెట్ బడ్డీలోనూ ఖాతా ఉండనే ఉంది.

ఇక దిగులెందుకూ? నెలంతా దివ్యంగా గడిచి పోతుంది.

ఫస్టు తారీఖున ఇస్తాడనే భరోసాతో రమాపతికి అందరూ అరువు ఇస్తారు. చిరునవ్వుతో మరీ ఇస్తారు. వాళ్ల భరోసాకు భంగం రాకుండా రమాపతి ఫస్టుతారీఖున ఎవరికి ఇవ్వవలసింది వాళ్లకు ఇచ్చేస్తాడు కూడానూ.

భర్త నిద్రలేవటం వంటఇంట్లోనించే శకుంతల చూసింది. పాలు వెచ్చబెట్టి, డికాక్షన్ కలిపి, పంచదార వేసి కాఫీగ్లాసు చేత్తో పట్టుకుని ముందుగదిలోకి వచ్చింది.

రమాపతికి బెడ్‌కాఫీ తాగటం అలవాటు.

"ఇవ్వాళ రాత్రి పిల్లలను తీసుకుని పెరుగుమనిషి తిరుపతి వెడుతుందిట. సాయంత్రానికే డబ్బు కావాలంటూందండీ" అంటూ శకుంతల చిరునవ్వుతో కాఫీగ్లాసు రమాపతి చేతికి ఇచ్చింది.

శకుంతల ముఖంలో ఎప్పుడూ చిరునవ్వు కాపరం ఉండటంచేత కాబోలు ఆమె స్వతహాగా చక్కనిచుక్క కాకపోయినప్పటికీ అందంగా కనబడుతూంటుంది.

"దానికేం? అట్లాగే ఇద్దాం. సాయంత్రం తొందరగానే ఇంటికి వస్తాలే" అంటూ రమాపతి కాఫీగ్లాసు నోటిదగ్గిర పెట్టుకున్నాడు. రెండు గుక్కల్లో కాఫీ తాగేసి శకుంతలకు ఇచ్చాడు.

శకుంతల గ్లాసు చేత్తో పట్టుకుని అక్కడే నిల్చుంది. ఆమె ముఖంలో దిగులు ప్రస్ఫుటంగా కనబడుతూంది.

"ఏమిటి, కుంతీ?"

"ఈ నెల ఎలాగండీ? జీతంలో ఏం మిగులుతుంది? రామయ్య కొట్టులో నూట పదిహేడు రూపాయల పలభై పైసలయింది. రామయ్య నిన్న రాత్రే ఒక కాగితంమీద వేసి పంపించాడు."

నిత్యమూ చిరునవ్వుతో ఉండే శకుంతల ఇట్లా దిగాలుపడిపోవటం చూస్తుంటే రమాపతి మనస్సు చివుక్కుమన్నది.

"ఫరవాలేదులే. ఏదో ఒకటి చేద్దాం. అన్నట్టు, చెప్పటం మరిచాను చూశావా? రెండు వందలు లోన్ కోసం అప్లయి చేశాను. నాలుగు రోజుల క్రిందటే అప్లికేషన్ పంపించాను. ఇవ్వాళ వస్తుందేమో?..."

"లోన్‌కోసం అప్లయి చేశారా? . . . లేకపోతే మళ్లా మార్వాడీ దగ్గిర తీసుకొంటున్నారా? ఇప్పటికే వడ్డీ కట్టలేక తలప్రాణం తోకకి వస్తూంది."

"ఛీ! ఛీ! ఇంకా మార్వాడీ దగ్గిర అప్పు చేస్తానా?"

శకుంతల ఖాళీ గ్లాసు చేత్తో పట్టుకుని లోపలికి వెళ్లింది.

రమాపతికి ఒక్కసారిగా మళ్లీ దిగులు పట్టుకుంది.

పాలు, పెరుగు, కూరలు, రామయ్యకొట్టు, కిళ్లీబడ్డీ, కాఫీహోటలు, మార్వాడీ వడ్డీ, ఆఫీసు ప్యూన్ రంగస్వామి దగ్గిర తీసుకున్న యాభై, దానికి వడ్డీ అయిదూ, ఇంటి అద్దె—ఇవన్నీ లెక్కవేస్తే మూడు వందల నలభై దాటింది. ఇంకా పనిమనిషికీ, చాకలికీ ఇవ్వవలసినవి, ఇటువంటి చిల్లర ఖర్చులూ ఉండనే ఉన్నాయి.

తన జీతం కట్‌లు పోగా చేతిలోకి వచ్చేవి రెండు వందల అరవై నాలుగు రూపాయలు.

దాదాపు వందరూపాయలు తక్కువ, అంటే. లోటు!

> *అప్పులతో బ్రతకనేర్చిన ఉద్యోగి కలిగినంతలో కాపురం దిద్దుకోడు. అప్పుల పద్మవ్యూహంలో జొరపడటమేగాని, ఛేదించుకుని బయటకు రావడం నేర్చుకోరు అభిమన్యులు. మొదటి తారీఖునాడు ప్రతి చిన్న ఉద్యోగి ఒక అసహాయుడైన కర్ణుడే! అప్పులవాళ్లంతా అర్జునుని అమ్ములు.*

ఏమి చేయటానికీ దిక్కు తోచని రమాపతికి ఇవన్నీ తలుచుకొంటూంటే పిచ్చెక్కిపోతున్నట్లుగా ఉంది.

విజయవాడ వచ్చిన తరవాత ఈ ఆరునెలలూ ఒకటో తారీఖున ఇలా దిక్కుతోచక పోవటం రమాపతికి మామూలై పోయింది. అంతకుముందు పిల్లల కావలిలో ఉండేవాళ్లు. ఖర్చు ఇంత ఉండేది కాదు. స్వంత ఇల్లు ఉండటంచేత ఇంటి అద్దె ఉండేది కాదు.

రమాపతి మంచం దిగి, టేబిలు దగ్గిరికి వెళ్లి రేడియో ట్యూన్ చేశాడు. తెలుగులో వార్తలు వస్తున్నాయి . . . "ప్రధాని శ్రీమతి ఇందిరా గాంధీ నిన్న రాజ్యసభలో ప్రసంగిస్తూ . . ."

అతడి చెవుల్లోకి వార్తలు దూరడంలేదు.

ఈ నెల లోటు పూడ్చటం ఎట్లా? అతడి నరనరాల్లోను ఇదే ప్రశ్న మారుమోగిపోతూంది.

శకుంతల దిగులుపడుతుందేమోనని అప్పుకోసం దరఖాస్తు పెట్టినట్లు చెప్పాడంతే. ప్రాణాలు పోతున్నా హెడ్గుమాస్తా అప్పు ఇవ్వదన్న సంగతి రమాపతికి బాగా తెలుసు.

అతని చూపు ఎదురుగా ఉన్న ఇండియన్ ఆయిల్ కార్పొరేషన్‌వారి కాలెండర్‌మీద నిలిచింది.

మట్టిలో కూరుకుపోయిన తన రథాన్ని బయటికి లాగుదామని కర్ణుడు తంటాలుపడుతూంటే అతడిని బాణంవేసి కొట్టి చంపమంటూ కృష్ణుడు అర్జునుడిని ప్రోత్సహిస్తున్న దృశ్యం ఉంది కాలెండర్‌లో.

స్పెషల్ తెలుగులో బి. ఏ. చదివిన రమాపతి కాలెండర్‌పైపే చూస్తూ కూర్చున్నాడు. మహావీరుడు కర్ణుడు. ప్రాణభీతితో "అర్జునా, బాణం వేయకు!" అని ప్రార్థించటం ఎంత పాపం! మహారథుడు అర్జునుడు. అసహాయుడైన కర్ణుణ్ణి బాణం వేసి కొట్టి చంపటం ఎంత హీనం! విజ్ఞాన ఖని కృష్ణుడు. ఆ విధంగా కర్ణుణ్ణి చంపమని అర్జునుణ్ణి ప్రోత్సహించటంకన్నా ఘోరం ఏముంటుంది? ఇటువంటివి మహాభారతంలో కోకొల్లలు. అవన్నీ ధర్మాలో, అధర్మాలో రమాపతికి ఎంత తల బద్దలుకొట్టుకున్నా అంతుపట్టదు.

రమాపతి ఆలోచనలను ఛేదించుకొంటూ కూరలమ్మి వెంకమ్మ మాటలు చెవుల్లోకి దూసుకుపోతున్నాయి.

"ఇయ్యాల వంకాయలు చిన్నముద్దలు, తల్లీ. చూస్తుంటే అట్టాగే తినెయ్యాలని నాకే అనిపిస్తుండాది, అమ్మగారూ! మరి ఈ ములక్కాయలు మా దొడ్లో కాసినవేనండీ. తియ్యగా, అమురుతంలా

వేమూరి సుబ్రహ్మణ్యం

గుండాయి. . . ఆ ఆ దోసకాయలు వద్దు, అమ్మగారూ. నే చెబుతుండాగా అయ్య అంత బాగాలేవు. . ."

రమాపతి కుర్చీలోంచి లేచి వంటఇంట్లోకి వచ్చాడు.

అప్పుడే బాత్‌రూమ్‌లోంచి బయటికి వస్తున్న ప్రకాశం తండ్రిని చూస్తూనే, "ఈ లెక్కలు రావటం లేదు, నాన్నా" అంటూ గడపదగ్గిర పడేసిన నోటు పుస్తకం చేతుల్లోకి తీసుకున్నాడు. అంతక్రితమే శకుంతలా, ప్రకాశమూ లెక్కల పుస్తకంతో కుస్తీ పట్టారు. పోరుపోరం తప్పిన శకుంతలకు ఫస్టుఫారం లెక్కలు కొరుకుడుపడలేదు!

రమాపతిని చూడగానే వెంకమ్మ "దండాలండీ, అయ్యగోరూ. ఈ నెల రొక్కం మస్తుగా ఇయ్యాలండీ. మావోడు పోయిన్నెల్లోనే ఆరాటిసిండు. ఇయ్యాల రొక్కం నాను సాఫీ ఆడికి ఇయ్యకపోతే, నన్నివోడు ఆడే యాడ కొట్తాడు . . ." అన్నది.

"అట్లాగేలే."

"అయ్యగారితో చెబుతావెందుకు, వెంకమ్మా? ప్రతి నెలా నీకు డబ్బు ఆయనిస్తున్నారా? నేనిస్తున్నానా? నాతోనే చెప్పరాదూ?" అన్నది శకుంతల కోపంతో.

వెంకమ్మ జవాబు చెప్పకుండానే వంకాయలు తూచి గడపముందు పోసింది. "ములక్కాయలు అరడజను ఇయ్యమంటారా, అమ్మగోరూ."

అక్కడే నిల్చున్న ప్రకాశాన్ని చూసి శకుంతల "వెళ్లి ముహం తుడుచుకోరా. నాన్నగారు మొహం కడుక్కు వచ్చి లెక్కలు చెబుతారులే" అంటూ కాఫీ గ్లాసు కొడుకుచేతి కిచ్చింది.

"అయ్యయ్యో, అరడజనుకాయలెందుకువెంకమ్మా? మూడు చాలులే" అంటూ వెంకమ్మ పెట్టినకాయల్లో మూడు ఏరి ఇవతల పడేసింది. కూరల బుట్ట నెత్తిన పెట్టుకుని వెంకమ్మ వెళ్లిపోయింది.

బాత్‌రూమ్‌లో టూత్‌పేస్టుతో పళ్లు తోముకుంటూంటే రమాపతి చెవుల్లో వెంకమ్మ మాటలే గింగురుమని మోగసాగాయి.

వెంకమ్మ మొగుడు రౌడీ. తాగుబోతు. ఈ వీధిలోనే రెండు నెలలకిందట జరిగిన ఒక సంఘటన రమాపతి కళ్లకు ఇప్పుడు జరుగుతున్నట్టుగా కనిపించసాగింది. వీధి మొదట్లో ఉన్న డాబాలో అద్దెకుంటున్న వాళ్లెవరో వెంకమ్మకు రెండు రూపాయలు బాకీపడి, అప్పుడిస్తామని, ఇప్పుడిస్తామని పదిరోజులు తిప్పారట. అంతే. ఒక రోజు పొద్దున్నే వెంకమ్మ మొగుడు వచ్చి ఇంట్లో దూరి ఆయనను చొక్కా పట్టుకుని ఈడ్చుకు వచ్చి రోడ్డుమీద నిలబెట్టాడు. నలుగురూ పోగయితే తానూ వెళ్లాడు. అంతమందిలో అవమానంపాలైన ఆ గృహస్థు ముఖం చూస్తుంటే అప్పుడు రమాపతికి కడుపు తరుక్కుపోయింది.

"తనకే అటువంటిది జరిగితే . . . అమ్మో!" ఆ మాట తలుచుకొంటూంటే ఒళ్లు కంపరం పుట్టసాగింది రమాపతికి.

ఉదయం తొమ్మిదయింది.

"నాన్నా, స్కూలుకు పోతున్నా" అంటూ ప్రకాశం పుస్తకాల సంచి భుజానికి తగిలించుకుని, చేతిలో టిఫిన్ కారియర్‌తో గదిలోకి వచ్చాడు.

టకవ్ చేసి గుండీలు పెట్టుకుంటున్న రమాపతి "యస్, మై బాయ్" అంటూ పర్సులోంచి పది పైసలు

నోట్లు తీసి కొడుక్కి ఇచ్చాడు. ప్రకాశం సంతోషంతో "టాటా" అంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

డ్రస్ చేసుకుని బూట్లు తొడుక్కోవటానికి స్టూలు మీద కూర్చుని బూట్లు చేతో తీసుకోగానే ప్యూను రంగస్వామికి ఇవ్వవలసిన యాభై రూపాయల అప్పు, దానికి వడ్డీ అయిదు రూపాయలతో సహా రమాపతి మనస్సులో శూలంలాగా గుచ్చుకొన్నది.

యాభై అయిదు రూపాయల వృథా ఖర్చు!

పోయిన నెలలో పదో తారీఖున కాబోలు, చేతిలో కొత్తగా ఏమీ లేకపోతే రమాపతికి పిచ్చెత్తినట్లయింది. రికార్డు సెక్షన్‌లో ప్యూను రంగస్వామి వడ్డీలకు అప్పు లిస్తూంటాడని ఎవరో చెప్పగా విన్నాడు. ఆ సాయంత్రమే రంగస్వామిని పిలిచి, "పది రూపాయలు వడ్డీకి ఇస్తావుటోయ్" అని అడిగాడు. "యాభై ఉండాయి తీసుకోండి. కాని ఫస్టుకుమాత్రం ఖండితంగా యాభై అయిదూ ఇవ్వాల, సార్" అంటూ రంగస్వామి నిక్కరు జేబులోంచి అయిదు పదులూ తీసి ఇచ్చాడు. అప్పుడు తన మనస్సు ఎంత సంతోషంతో గంతులువేసిందో గుర్తుకి వచ్చి రమాపతి ఇప్పుడు తనను తానే తిట్టుకో సాగాడు. ఆ యాభై అర్థంలేని అనవసరపు ఖర్చులకు హరించుకుపోయాయి.

ఆ డబ్బుతో కొన్నవే ఈ బూట్లు.

నాలుగోసారి కాఫీ తాగి రమాపతి ఆఫీసుకు బయలు దేరాడు. దారిలో కోదండరామయ్య కిళ్లీకొట్టు దగ్గర ఆగి ఒక పేకట్ సిగరెట్లు, కిళ్లీ తీసుకోవటం రమాపతికి అలవాటు.

కోదండరామయ్య రమాపతి చేతికి కిళ్లీ ఇస్తూ "బాబూ, యీ నెల ఒక పాతిక ఎగస్ట్రాగా ఇవ్వగలరా? మళ్లీ నెలమధ్దిన కావాలంటే సరదతాను" అన్నాడు.

అతడి ఖాతా పంధొమ్మిది రూపాయల చిల్లర. ఈ ఫస్టుకు ఇవ్వటమో, మానటమో ఇంకా తేల్చుకో లేదు రమాపతి. కోదండరామయ్య మాటలు రమాపతి మనస్సులో జాలి కలిగించాయి. రమాపతికి ఖాతాలు పెట్టిన వాళ్లందరిలోనూ కోదండరామయ్య మెత్తని వాడు. మిగిలినవాళ్లలాగా ఆఫీసుకు రాడు.

"అట్లాగే, కోదండరామయ్యా" అంటూ రమాపతి కిళ్లీ నోట్లో వేసుకుని, సిగరెట్ పాకెట్ జేబులో పెట్టుకుని బయలుదేరాడు.

ఆఫీసులో అడుగుపెట్టగానే గుమ్మంపక్కనే వెకిలి నవ్వుతో నిలుచున్న రంగస్వామి కనిపించాడు రమాపతికి. రంగస్వామి స్టోర్స్ సెక్షన్‌లో ప్యూన్. తనివ్వవలిసిన డబ్బు సంగతి గుర్తుచేయటానికే రంగస్వామి ఇక్కడికి వచ్చి నిలబడ్డాడేమోనని అనిపించింది రమాపతికి. ఒళ్లంతా కంపరం ఎత్తినట్లయిం దతనికి!

ఆఫీసులో మొదటి తారీఖు వాతావరణం సమృద్ధిగా కనబడుతూంది. అందరి ముఖాల్లోనూ సంతోషం ప్రస్ఫుటంగా కనబడుతూంది. 'తనలాంటి సమస్యలు వీళ్లకు లేవా ఏమిటి?' అని ఆశ్చర్యపోయాడు రమాపతి. తనంతే జీతం తెచ్చుకుంటున్న ఉమాశంకరానికి అయిదుగురు పిల్లలు. తనకంటే పాతికో, ముప్ఫయ్యో తక్కువే వస్తున్న నరసింహారావుకు ముగ్గురు పిల్లలూ, ఇద్దరు చెల్లెళ్లూ గల సంసారం ఉంది.

అందరితోపాటు రమాపతికూడా ముఖంమీదికి బలవంతంగా చిరునవ్వు తెచ్చుకున్నాడు. తప్పదు మరి.

మధ్యాహ్నం పన్నెండు గంటలకు జీతాలు ఇచ్చేశారు. రెండు వందల అరవై నాలుగు రూపాయల నోట్లు లెక్కపెట్టి తీసుకొంటూంటే రమాపతి ముఖంలో ఎటువంటి సంతోషం లేకపోవటం చూసి ఆశ్చర్య పోయాడు కాషియర్ జోసెఫ్ శామ్యూల్.

ఆ నోట్లన్నీ ఎగిరిపోవటానికి సిద్ధంగా ఉన్న పక్షుల్లాగా కనిపించాయి రమాపతికి!

అందరికీ "పంచటానికి" ఇంకో వంద రూపాయ లైనా కావాలి తనకు!

లేకపోతే?...

చిల్లర కొట్టు రామయ్య ఇంటికి వచ్చి ఇంతేసి గొంతుతో బజారంతా వినబడేటట్టు అడుగుతాడు.

కూరగాయల వెంకమ్మ మొగుడు కాలర్ పట్టు కొంటాడు.

నంబియార్‌దగ్గర మొహమాటం ఏ కోశానా లేదు. ఇప్పుడే ఇచ్చెయ్యకపోతే మధ్యాహ్నం రెండింటికే వచ్చి కూర్చుంటాడు! రమాపతి నూట అరవై రెండో పేజీ తీసి తన ఎకౌంట్ చూశాడు. ఇరవై తొమ్మిది రూపాయల అరవై పైసలైంది!

'ఛీ! ఖాతా ఉందిగదా అని ఎంత డబ్బు తగలేశాను కాఫీకి' అనుకొంటూ జేబులోంచి మూడు పదిరూపాయల నోట్లు తీసి గోపన్నకు ఇచ్చాడు. ఇట్లా అనుకోవటం ఈ అయిదారు నెలలనుంచీ అతడికి పరిపాటే.

మధ్యాహ్నం ఇంటర్వల్‌లో రమాపతి ఇంటికి భోజనానికి వెడుతూ నెహ్రూ చౌక్‌లో ఆగాడు. అక్కడే మార్వాడీ షేర్‌ఖాన్ ఉన్నాడు. అతడిదగ్గిర తీసుకున్న అయిదు వందలకు వడ్డీ యాభై రూపాయలు కట్టక పోతే సాయంత్రం నాలుగింటికే ఆఫీసుకి వచ్చి, "రమాపత్ ఉన్నాడ్?" అంటూ అరుస్తాడు. మార్వాడీ తన కోసరం ఆఫీసుకి వస్తే ఇక తను తలెత్తుకుని తిరగ నక్కరలేదు. ఉరిపోసుకోవలిసిందే. . .

ఎదో జాయిలా పడ్డారని విన్నాగాని
మరీ ఇంత చిక్కిపోయారనుకోలేదండీ!

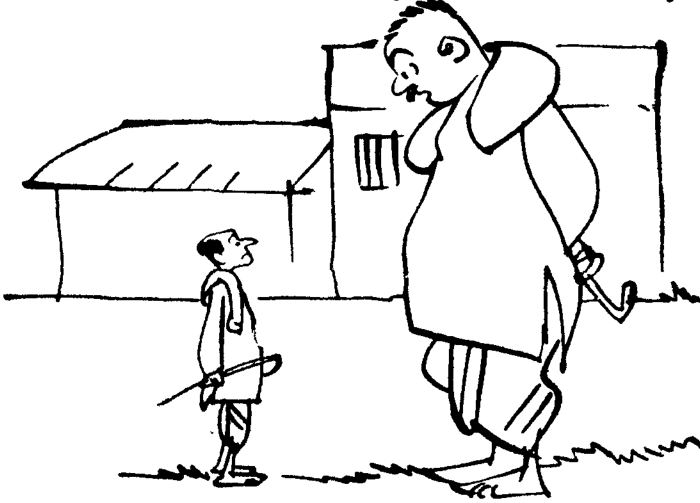

ఇంటాయన అద్దెకోసరం . . .

వడ్డీకోసరం మార్వాడీ . . .

ఉసూరుమంటూ రమాపతి సీట్లోకి వచ్చి విరిచ ప్రతిమలాగా కూర్చున్నాడు. అంతక్రితమే హాలులోకి వచ్చి ఆ మూల నిలుచున్న రంగస్వామి ఇతడిని చూస్తూనే ఇక్కడికి వచ్చాడు.

రంగస్వామిని నమిలి మింగెయ్యాలన్నంత కోపం వచ్చింది. జేబులోంచి నోట్లు తీసి యాభై అయిదు రూపాయలూ లెక్కపెట్టి ఇచ్చాడు రమాపతి. వెకిలి నవ్వు నవ్వి, దొంగ దణ్ణం ఒకటి రమాపతికి పారేసి రంగస్వామి వెళ్లాడు.

ప్యూన్ గోపన్న అప్పుడే అందరికీ రెండోసారి కాఫీలు తెచ్చాడు. ఆఫీసు పక్కనే నంబియార్ హొటలు ఉంది. హొటలులో ఆఫీసులో వాళ్లందరికీ ఖాతా లున్నాయి. ప్రతి రెండు గంటలకి ఒకసారి గోపన్న కాఫీలు తెస్తూంటాడు. అవసరమైనవాళ్లు టిఫిన్‌లు కూడా తెప్పించుకొంటారు.

"బాబూ, కాఫీ" అంటూ గోపన్నకా ఫీగ్లాసును, నంబియార్ హొటల్ ఖాతా పుస్తకాన్ని రమాపతి టేబిల్‌మీద పెట్టాడు.

షేర్‌ఖాన్‌కు యాభై రూపాయలు లెక్కపెట్టి ఇస్తుంటే తన రక్తాన్ని పిండి పోస్తున్నట్లుగా బాధ పడ్డాడు రమాపతి.

రోడ్డుమీదికి వచ్చాక మళ్లీ ఒకసారి నోట్లు లెక్కపెట్టి చూసుకున్నాడు. నూట ఇరవై తొమ్మిది రూపాయలున్నాయి. ఇంకా రెండు వందల పాతిక రూపాయలకు పైగా తీర్చవలిసిన పద్దులున్నాయి.

రమాపతికి ముచ్చెమటలు పోశాయి. అడుగు ముందుకు పడలేదు. గతించిన అయిదు నెలలుగా రమాపతి దాదాపు ఇదే అవస్థలో ఉన్నాడు మొదటి తేదీన. అందుకే మొదట మార్వాడీ దగ్గిర తీసుకున్న వందరూపాయల అప్పు నెల కో వంద చొప్పున పెరుగుతూ ఇప్పుడు అయిదు వందలైంది.

'ఛీ! ఇంకెప్పుడు మార్వాడీ దగ్గిర అప్పులు తీసుకో కూడదు' అనుకొన్నాడు. అది సరే. ఇప్పుడు గడిచే దెట్లా ?. . .

రమాపతికి ఇంటికి వెళ్లటానికి మనసొప్పలేదు.

నాన్న గీతి

నాన్నా— నీవు జన్మించావు
నీరవ నిశ్శబ్ద— నా
జీవితవీథిలో
ప్రఫుల్ల ప్రమోద
దీపావళి వెలిగించావు!
నీవు రేకెత్తించిన నవచైతన్యంలో. . .
నిన్నపురూపంగా పెంచాలని
సుఖాలడోలలో ఓలలాడించాలని
ఆకాంక్షల విహంగాన్నై
ఆకాశాని కెగిరాను
అంతలో— జీవిత
కఠకు సత్యాల శరాలు గుచ్చుకొని
అమాంతంగా నేల కొరిగాను!
నాకా? ఆస్తిపాస్తులు లేవు!
నే జేసే ఉద్యోగానికి వచ్చే
రాళ్లా? కూటికి చాలవు!!
పాలు చాలకపోతే నీకు
పాలడబ్బా కొనే శక్తి లేదు నాకు!
కాలు నొచ్చినా కడుపు నొచ్చినా — కా
వలసిన మందు కొనే స్తోమతు లేదు!
పౌష్టికాహారపుటూహ— తల
పెట్టటానికే ధైర్యం చాలదు!
దశాబ్దాల స్వాతంత్ర్యా
నంతర చరిత్ర గల
దశలో— యీ దేశంలో!
స్వార్థం సంకుచితం
అధర్మం అన్యాయం
పట్టం కట్టుకు రాజ్యం
పాలిస్తున్న మా తరంలో!
నిన్ను గూర్చి మధురోహాల
తేలే ఆస్కారం లేదు
శ్రమించినా శల్యమైనా
సాధించే నమ్మిక లేదు!
కానీ, నాన్నా—
నిన్ను కన్నందుకు కర్తవ్యం
నన్ను వెన్ను తడుతూనేవుంది
లౌకిక సుఖాలూ సంపదలూ
నీకు చేకూర్చినా లేకపోయినా
న్యాయానుశీలిగా
ధర్మానువర్తిగా
ఆదర్శమూర్తిగా
నిన్ను తీర్చి దిద్దగలనన్న
విశ్వాసం నా కుంది!
మా తరం యిలా
నిశ్వాసాలతో గడిచిపోయినా
మీ తరంలో నైనా
మీ పాపల భవిష్యంపై
మధుర హర్మ్యాలు నిర్మించుకొనే
వెరవులు కల్పించుకోగలరని
నా మనోవిహాయసంలో
ఆశాతారకలు
మిణుకుమిణుకుమంటున్నాయి!!

— ఆర్. కె. [illegible]

[illegible] తుంది. నిమిషంసేపు ఆలోచించి, "నియో మోడరన్ కన్సర్వేటివ్ లంచ్ హోమ్"లో దూరి భోజనం టికెట్ కొనేసి విస్తరిముందు కూర్చున్నాడు రమాపతి.

మధ్యాహ్నం మూడయింది. మనస్సులోని దిగులునూ, వ్యథనూ దూరంచేసుకుందామనే అత్యాశతో ఏదో ఫైలు చేతిలోకి తీసుకున్నాడు రమాపతి. ఊహుఁ! లాభంలేదు. ఫైలులో ఏముందో అతడి మెదడులోకి ఎక్కటంలేదు.

"ఇప్పుడు ఏం చెయ్యాలి?" అనే ప్రశ్నను వదిలి ఇవతలికి రావటానికి అతని మనస్సు ఒప్పుకోవటం లేదు.

ఇంతలో "నమస్కారమండీ, రమాపతిగారూ" అన్న గొంతు విని ఉలిక్కిపడి తల తిప్పాడు. ఎదురుగా నవ్వుతూ ఇంటాయన!

'స్కౌండ్రల్! అద్దెకోసం వచ్చి ఉంటాడు. మొదటి తారీఖు దాటిపోతే వసూలుచేసుకోవటం కష్టమనుకుని వచ్చిఉంటాడు, అనుకొంటూ రమాపతి మనస్సులో పళ్ళు కొరికాడు.

అనమర్థుని అర్థంలేని కోపం.

"ఇటు పక్కపని తగిలితే వచ్చి, ఎటూ ఇంతదూరం రానే వచ్చానని ఇక్కడికి వచ్చానండీ. మీరైనా అంత దూరం నడిచి నా దగ్గిరికి రావలిసిందే కదా అద్దె ఇవ్వటానికి . . ." అంటూ నవ్వుతూ ఇంటాయన ఎదురుగా ఉన్న ఖాళీ కుర్చీలో కూర్చున్నాడు.

రమాపతి మారుమాట్లాడకుండా అరవై రూపాయలూ తీసి ఇచ్చాడు. అద్దె యాభై, కరెంటు అయిదు, పంపుకు రెండు రూపాయలు, లెట్రిన్‌కు ఒకరూపాయి— వెరసి నెలకు యాభై తొమ్మిది రూపాయలు ఇంటి అద్దె. ఇంటాయన అరవై రూపాయలు తీసుకుని ఒక రూపాయి తిరిగి ఇచ్చేసి, ఇల్లు సౌకర్యంగానే ఉంటూంది గదా అని మాటవరసకైనా అడక్కుండా వెళ్లిపోయాడు!

జేబులో మిగిలిన అరవై ఎనిమిది రూపాయలలోనూ పాలకీ, పెరుగుకూ, కూరలకూ ఇవ్వవలిసిన నలభై ఎనిమిది పోతే ఇక మిగిలేది ఇరవై. రామయ్యకు ఇవ్వవలిసిన నూట పదిహేడు చెల్లించటం ఎట్లా? . . .

ఎట్లా? ఎట్లా? ఎట్లా? . . . ఎట్లా?

రమాపతికి తల తిరిగిపోతూంది. హే భగవాన్? మళ్లీ మార్వాడీ దగ్గిరికే వెళ్లాలా? . . .

రమాపతికి చటుక్కున ఏదో ఆలోచన వచ్చి గభాలున కుర్చీలోనించి లేచాడు. సరాసరి రికార్డు సెక్షన్‌కు వెళ్లి రంగస్వామిని ఇవతలికి పిలిచాడు.

"చూడు, రంగస్వామీ. అర్జంటుగా ఓ నూట యాభై రూపాయలు కావాలి. ఎక్కడన్నా చూడు. ప్రతి నెల యాభై అసలు తీరుస్తాను. వడ్డీ మామూలుగా కడతాను" అన్నాడు.

"అయ్యో! నా దగ్గిరేది, సార్. ఈ నెల మా అమ్మాయి పురిటి కొచ్చినాది . . . నేనే ఏడన్నా తీసుకు రావాలని సూత్తుండాను . . ."

దిగాలుపడి తిరిగి వచ్చాడు రమాపతి.

తన ఆలోచనకు తనకే నవ్వు వచ్చింది. వడ్డీ తీసుకుని డబ్బు యివ్వటానికి మార్వాడీ అయితేనేం? రంగస్వామి అయితేనేం? . . .

ఆఫీసు వదిలేంతవరకూ రమాపతికి రామయ్యకొట్లో ఇవ్వవలిసిన నూట పదిహేడు రూపాయలూ, రామయ్య రూపమూ కళ్లముందు మెదులుతూనే ఉన్నాయి.

ఎంత ఆలోచించినప్పటికీ దిక్కు తోచలేదు.

రామయ్య అనే మాటలు పడటంకంటే మార్వాడీ దగ్గిర వడ్డీకి డబ్బుతెచ్చి రామయ్య ముఖాన కొట్టటమే మేలు అనిపించింది రమాపతికి.

రమాపతి ఆఫీసునుంచి బయటికి వచ్చి చకచకా నెహ్రూ చౌక్ వైపు బయలుదేరాడు షేర్‌ఖాన్‌కోసరం!

యథాప్రకారంగానే షేర్‌ఖాన్ ఇతడిచేత మూడు వందల రూపాయలకు ప్రామిసరీ నోటు రాయించుకుని, నూటయాభై చేతిలో పెట్టి మొదటి నెల వడ్డీ ముందుగానే పదిహేను పుచ్చుకున్నాడు.

ఇదివరకటిలాగా రమాపతికి ఇప్పుడు జేబులోని నోట్లు సంతోషాన్ని కలిగించలేదు. నూట ముప్ఫయి అయిదు విషసర్పాలున్నట్టుగా ఉంది.

హోటలుకి వెళ్లి కాఫీకి ఆర్డరిచ్చి కూర్చున్న రమాపతికి తన స్థితి తలుచుకొంటూంటే కళ్లవెంట నీళ్లు వచ్చేటట్టుగా ఉంది. బలవంతాన ఆపుకున్నాడు.

హోటల్‌లోని సందడి ఇతణ్ణి ఏమీ ఉత్సాహపరచలేకపోతూంది.

పై నెలనుంచి మరో పదిహేను రూపాయలు వడ్డీ పెరిగింది! ఛీ! తన జీవితం ఇట్లా తయారైందేమిటి? ఈ ఊబిలోంచి బయటపడేదెప్పుడు? ఎట్లా?

ఏమిటి చెయ్యటం? ఏమిటి చెయ్యటం?

హఠాత్తుగా రమాపతికి ఉమాశంకరం, నరసింహారావు గుర్తుకివచ్చారు.

వరదల్లో కొట్టుకుపోయేవాళ్లకు ఏదో ఒక ఆధారం దొరకకపోదు. కాకపోతే దానిని ఆసరా చేసుకుని బయటపడే తెలివితేటలూ, చొరవా ఉండాలి.

పదిహేను రూపాయలు అద్దె ఇచ్చి తాను, తన కుటుంబమూ ఒక పాకలో ఉంటున్నట్లు, తన ఇంటి పక్కనే మరొక పాక ఖాళీగానే ఉందని ఏదో సందర్భంలో నరసింహారావు మొన్న సాయంత్రం అన్న మాటలు. . .

తను ట్యూషన్లు చెప్పేవారి బంధువుల ఇంట్లో ఫోర్తుఫారం పాఠాలు చెప్పగలిగితే అరవై రూపాయల ట్యూషన్ ఉందని ఉమాశంకరం నిన్న పొద్దున్న రాజశేఖరంతో అన్న మాటలు . . .

ఇప్పుడు రమాపతికి గుర్తుకువచ్చాయి.

అతడి మనస్సులో మెరుపు మెరిసింది.

ఒంట్లో అనంతమైన బలం ఏదో ప్రవేశించినట్టు అయి ఒక్కసారిగా లేచి నిల్చుని బిల్లు చెల్లించి హోటలులోంచి బయటికి వచ్చాడు రమాపతి.

* * *

రాత్రి ఏడున్నరకు రమాపతి ఇంటికి చేరేటప్పటికి కూరగాయల వెంకమ్మా, పాలుపోసే సావిత్రీ ఇతడి కోసరమే కాచుకుని కూర్చున్నారు.

వాళ్లిద్దరివంకా తీక్ష్ణమైన ఒక చూపు విసిరి రమాపతి లోపలికి వచ్చాడు.

వెనకాలే శకుంతల వచ్చింది. ప్రకాశం ఎదురింటి రమేష్‌తో కలిసి ఎదువుకోటానికి వెళ్లినట్టున్నాడు. ఇంట్లో లేడు.

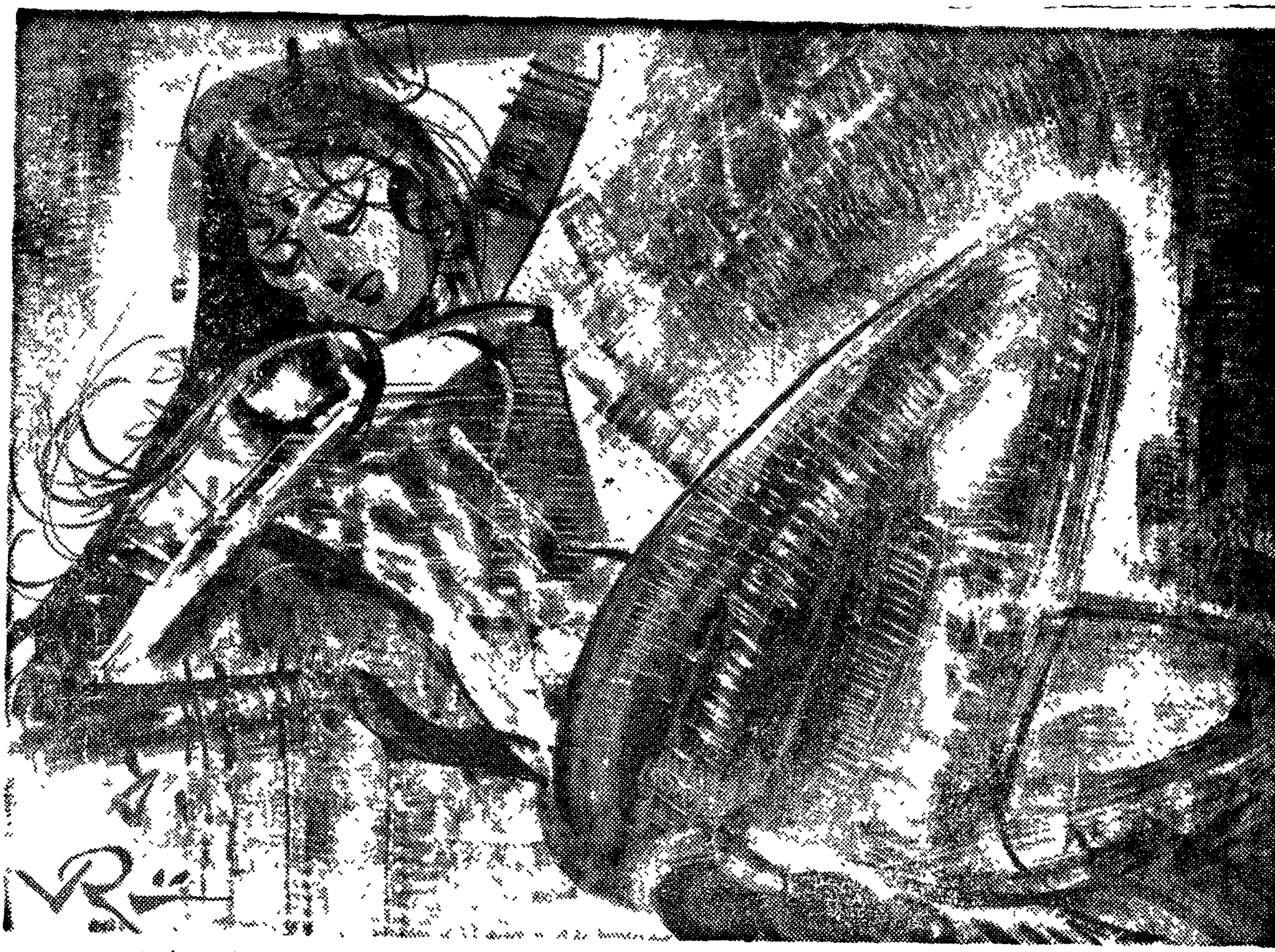

విరహానలతప్త

చిత్రం—వి. రవితామ్ (మద్రాసు–28)

"వాళ్లిద్దరికీ డబ్బు ఇచ్చి ముందు పంపించేయి, కుంతీ" అంటూ రమాపతి జేబులోంచి యాభై రూపాయలు తీసి శకుంతలకు ఇచ్చాడు.

శకుంతల వాళ్లను పంపించేసి తిరిగి వచ్చింది.

ఆమె ముఖం దిగులుతో వడలిపోయిన తమలపాకు లాగా ఉంది. తల ఎత్తి రమాపతి ముఖంలోకి చూసి ఆశ్చర్యపోయింది. 'ఆయన ఇంత సంతోషంగా ఉన్నారేమిటి?' అనుకున్నది మనస్సులో.

"లోన్ వచ్చిందేమిటండి?" అంటూ రమాపతి దగ్గరికి వచ్చి అతడి చొక్కా గుండీలు విప్పుతూ అడిగింది.

"లోన్ వచ్చిందిలే . . . అసలు సంగతి వేరే ఉంది."

రమాపతి ముఖంలోకి చూస్తూ అట్లాగే ఆశ్చర్యపోయి నిల్చుంది శకుంతల.

"మన అవస్థలకు అసలు కారణం ఏమిటో తెలిసింది, కుంతీ. అందుకే . . . అందుకే ఈ ఇల్లు ఖాళీచేసి . . ."

"ఖాళీచేసి . . ."

"పన్నెండు రూపాయల అద్దెకు ఒక పాక చూశాను కుంతీ. అక్కడే మా ఆఫీసులో ఒకాయన ఉంటున్నాడు కూడా. . . ఈ ఖాతాలు పూర్తిగా ఎత్తేదాం. రోజూ ఫ్లాస్కులో కాఫీ పోసి ఇస్తూండు. ఆఫీసుదగ్గర హోటల్లో ఖాతా ఎత్తేస్తాను . . ."

". . . . ."

"అసలు విషయం చెప్పటం మరిచిపోయాను, చూశావా . . . ఇద్దరు కుర్రాళ్లకు ఫోర్తు ఫారం ట్యూషన్ చెప్పటానికి ఒప్పుకున్నాను. నెలకు అరవై ఇస్తారు . . ."

శకుంతల ముఖం సంతోషంతో వెలిగిపోతూంది.

"మరి, యీ రాత్రే మనిద్దరం కలిసి ఇల్లు సర్దేస్తే రేపే కొత్త ఇంట్లోకి వెళ్లచ్చు . . . తొందరగా పూర్తి చెయ్యాలి. మళ్లీ నేను ఫోర్తుఫారం పుస్తకాలు తిరగెయ్యాలి. . . అరవై రూపాయలు వచ్చే ట్యూషన్ గదూ? . . ."

"సామాన్లు సర్దటానికి మీ సహాయం ఎందుకండీ? నేను చూసుకోలేనూ? . . . అన్నాలు తిని మీరు ట్యూషన్ పుస్తకాల సంగతి చూసుకోండి. నేను సామాన్లు సర్దేస్తాను. మీరు డ్రస్ విప్పుకుంటూండండి ప్రకాశాన్ని పిలుస్తాను" అంటూ శకుంతల ఎదురింటికి బయలుదేరింది.

ఆ రాత్రి భోజనాలయాక శకుంతల, ప్రకాశం కలిసి ఇంట్లో సామాన్లు సర్దేశారు. పదిన్నరకు శకుంతల ముందుగదిలోకి వచ్చి చూస్తే టేబుల్‌ముందు కూర్చుని రమాపతి ఫోర్తుఫారం సైన్సు పుస్తకంలో మునిగిపోయిఉన్నాడు. అతడికి అలజడి కాకుండా మెదలకుండా మధ్యగదిలోకి వెళ్లి కొడుకు పక్కనే పడుకుంది.

ఫోర్తుఫారం సైన్సు, సోషల్ స్టడీస్, ఇంగ్లీషు, తెలుగు పుస్తకాలు తిరగేసి రమాపతి [illegible] ఒకసారి అన్ని . మోడల్సు చేసి చూసుకొనే[illegible] తెల్లవారుఝామున నాలుగు గంటలు [illegible].

పుస్తకాలు మూసేసి గది తలుపు [illegible] రమాపతి వీధిలోకి వచ్చాడు.

వీధి నిశ్శబ్దంగా, నిర్మానుష్యంగా ఉంది. [illegible] కాలంలో ప్రకృతి వింతశోభతో హాయిగా [illegible].

తెల్లవారితే తాను కొత్త జీవితం ప్రారంభించ[illegible] తున్నాడు. రమాపతికి మనస్సు హాయిగా, [illegible] ఉంది.

ఉన్నట్టుండి 'ఇన్నాళ్లూ నాకు [illegible] యాలు ఎందుకు తట్టలేదు' అన్న ప్రశ్న రమాపతి మనస్సులో తళుక్కున మెరిసింది.

ప్రతిదానికీ వీలైనంతవరకు [illegible] చూద్దాంలే, చేద్దాంలే అన్న మనస్తత్వానికి [illegible] వారసులమన్న యథార్థం రమాపతికి స్ఫురించలేదు.

అతడు లోపలికి వచ్చి భార్య, కొడుకు [illegible] మంచంపక్కనే తన మంచంమీద పడుకొన్నాడు.

బెడ్‌రూమ్ లైటు మసక వెలుతురులో [illegible] తంగా నిద్రపోతున్న శకుంతలను చూస్తూ [illegible] నిద్రకు ఉపక్రమించాడు రమాపతి. ★